

Ορθόδοξος Συναξαριστής :: <https://www.saint.gr>

Τελώνου και Φαρισαίου (Αρχή Τριωδίου)

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στην διεύθυνση: <http://www.saint.gr/99/saint.aspx> για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις.

Τελευταία ενημέρωση βιογραφίας: 20/2/2013 8:42:00 μμ
Δημιουργία εγγράφου: 25/04/2026 23:46:49

Σύνοψη

Τύπος εορτής: Εορτάζει 70 ημέρες πριν το Άγιο Πάσχα.

Ημ/νια Βίου: 20/2/2013 8:42:00 μμ

Βιογραφία

Φαρισαΐζων, Ἱεροῦ μακρὰν γίνου,
Χριστὸς γὰρ ἔνδον, ὧ ταπεινὸς δεκτέον.

Ὁ δημιουργὸς τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω,
Τρισάγιον μὲν ὕμνον ἐκ τῶν Ἀγγέλων,
Τριῶδιον δὲ καὶ παρ' ἀνθρώπων δέχου.

Τριῶδιο

Τριῶδιο ονομάζεται το Λειτουργικό Βιβλίο της Εκκλησίας μας το οποίο περιλαμβάνει τους ὕμνους των Κυριακῶν, ἀπο τὴν Κυριακή του Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου μέχρι καὶ το Μεγάλο Σάββατο πρὶν τὴν Τελετὴ τῆς Αναστάσεως. Ονομάζεται ἔτσι διότι οἱ περισσότεροι Κανόνες τοῦ Ὁρθοῦ (πρωινὴ Ακολουθία) περιέχουν τρεῖς Ὠδές ἐνῶ συνήθως περιέχουν ἐννέα Ὠδές - τὴν 8η καὶ τὴν 9η πάντοτε, ὕστερα δε διαδοχικὰ μίᾳ ἀπὸ τὶς πέντε πρώτες.

Το Τριῶδιο τοποθετεῖται στα Ἀναλόγια τῶν Ναῶν μας στὸν Ἑσπερινὸ τοῦ Σαββάτου τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου ἀφοῦ πρώτα ὁ Πρωτοψάλτης το παραλάβει ἀπο τὴν Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ το ἀσπασθεῖ. Ἔτσι ἀνοίγει το Τριῶδιο, περίοδος ἡ ὁποία διαιρεῖται σε τρεῖς μικρότερες, δηλ. Κυριακὴ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι Κυριακὴ τῆς Τυροφάγου, Καθαρὰ Δευτέρα μέχρι το Σάββατο Τοῦ Λαζάρου καὶ Κυριακὴ τῶν Βαίων το βράδυ μέχρι το Μεγάλο Σάββατο πρὶν τὴν Ἀνάσταση. Παλαιότερα στὴν περίοδο το τριωδίου συμπεριλαμβάνονταν καὶ ἡ περίοδος ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα μέχρι τὴν Κυριακὴ τῶν ἀγίων πάντων. Ἀργότερα ὁμως οἱ ἱερὲς ἀκολουθίες τῆς περιόδου αὐτῆς περιελήφθησαν σε ἰδιαιτέρο λειτουργικὸ βιβλίο το «Πεντηκοστάριο».

Για τὴν διαμόρφωση τοῦ Τριωδίου, ὅπως το ἔχει στὴ χρήση τῆς σήμερα ἡ ἐκκλησία μας, ἐπαιξαν ρόλο ὅλες οἱ χριστιανικὲς γενεές ἀπὸ τὸν 5ο μέχρι τὸν 15ο αἰῶνα μ.Χ. (Το πρῶτο ἐντυπο τοῦ Τριωδίου ἐξεδόθη το 1522 μ.Χ. στὴν Βενετία). Το γεγονός αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὶς ἀσματικὲς ἀκολουθίες τῶν εορτῶν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά (Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν), τοῦ Οσίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος (Δ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν), κ.α. Ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἀπὸ τὴν εἰσαγωγή τοῦ ἐπιτάφιου θρήνου, ἐγκωμίων, δηλαδή που ψάλλονται στὸν Ἐπιτάφιο, καὶ ἀπὸ τὴν εἰσαγωγή τῶν συναξαρίων τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθόπουλου. Στὴν διαμόρφωση τῶν ἀσματικῶν κύκλου τοῦ τριωδίου συνέβαλαν ἐπίσης καὶ διάσημοι ὑμνογράφοι καὶ μελωδοὶ τῆς ἐκκλησίας μας, ὅπως ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, (βλέπε 1 Οκτωβρίου) καὶ ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός (βλέπε 4 Δεκεμβρίου).

Το τριῶδιο περισσότερο ἀπὸ ὅλα τα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία που περιέχουν ἱερὲς ἀκολουθίες οδηγεῖ τὶς ψυχές τῶν πιστῶν τέκνων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας στὴν περισυλλογὴ καὶ στὴν κατάνυξη. Για τὸν λόγο αὐτὸ ονομάζεται καὶ κατανυκτικὸ τριῶδιο. Με τὸν κύκλο τῶν εορτῶν τοῦ τριωδίου ἀνανεώνονται τα βιώματα τῆς νηστείας, τῆς ἐγκράτειας, τῆς μετάνοιας, καὶ τῆς χαρμολύπης.

Οἱ Κυριακές τοῦ Τριωδίου εἶναι οἱ εξής:

1. Τελώνου καὶ Φαρισαίου

2. Ασώτου

3. Απόκρεω

4. Τυροφάγου

Η πρώτη εβδομάδα, που τελειώνει την Κυριακή του Ασώτου, λέγεται και Προφωνή ή Προφωνέσιμη, επειδή παλιά προφωνούσαν, δηλαδή διαλαλούσαν ότι άρχιζαν οι αποκριές. Η εβδομάδα αυτή λέγεται και αμόλυτη ή απόλυτη, επειδή τότε οι ψυχές των πεθαμένων βγαίνουν στον Πάνω Κόσμο.

Η δεύτερη εβδομάδα λέγεται Κρεατινή ή της Κρεοφάγου ή Ολόκριγια, επειδή έτρωγαν κρέας και δεν νηστεύουν Τετάρτη και Παρασκευή. Η Κυριακή της εβδομάδας αυτής, η Κυριακή της Απόκρεω, ονομάστηκε έτσι γιατί ήταν η τελευταία μέρα της κρεοφαγίας (από + κρέας) όλης της περιόδου του Τριωδίου.

Η τρίτη εβδομάδα λέγεται Τυρινή ή της Τυροφάγου, επειδή έτρωγαν γαλακτοκομικά προϊόντα. Από τη Δευτέρα, μια εβδομάδα πριν την Καθαρή Δευτέρα, άρχιζε η αποχή από το κρέας και επιβαλλόταν η χρήση τυριού και γαλακτερών σαν ενδιάμεση άσκηση μεταξύ κρεοφαγίας και νηστείας.

Τελώνη και του Φαρισαίου

Η πρώτη Κυριακή του Τριωδίου είναι αφιερωμένη στην διδακτική παραβολή του Τελώνου και του Φαρισαίου, την οποία ο Κύριος διηγήθηκε, προκειμένου να διδάξει την αρετή της ταπεινώσεως και να στηλιτεύσει την έπαρση.

Ο ευαγγελιστής Λουκάς, με τρόπο λιτό, αλλά σαφέστατο, διέσωσε την παραβολή αυτή ως εξής:

«Είπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἔστῶς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται». (Λουκ.18,10-14).

Η τάξη των Φαρισαίων εκπροσωπούσε την υποκρισία και την εγωιστική αυτάρκεια και έπαρση. Τα μέλη της απόλυτα αποκομμένα από την υπόλοιπη ιουδαϊκή κοινωνία, αποτελούσαν, λαθεμένα, το μέτρο σύγκρισης της ευσεβείας και της ηθικής για τους Ιουδαίους. Αντίθετα οι τελώνες ήταν η προσωποποίηση της αδικίας και της αμαρτωλότητας. Ως φοροεισπράκτορες των κατακτητών Ρωμαίων διέπρατταν αδικίες, κλοπές, εκβιασμούς, τοκογλυφίες και άλλες ειδικές ανομίες και γι' αυτό τους μισούσε δικαιολογημένα ο λαός. Δύο αντίθετοι τύποι της κοινωνίας, οι οποίοι εκπροσωπούσαν τις δύο αυτές τάξεις, ανέβηκαν στο ναό να προσευχηθούν. Ο πρώτος ο νομιζόμενος ευσεβής, έχοντας την αυτάρκεια της δήθεν ευσεβείας του ως δεδομένη, στάθηκε με έπαρση μπροστά στο Θεό και άρχισε να απαριθμεί τις αρετές του, οι οποίες ήταν πραγματικές. Τις εξέθετε προκλητικότερα εις τρόπον ώστε απαιτούσε από το Θεό να τον επιβραβεύσει γι' αυτές. Για να εξαναγκάσει το Θεό έκανε και αήθη σύγκρισή του με άλλους ανθρώπους και ιδιαίτερα με τον συμπροσευχόμενο του τελώνη.

Αντίθετα ο όντως αμαρτωλός τελώνης συναισθάνεται τη δεινή του κατάσταση και με συντριβή και ταπείνωση ζητεί το έλεος του Θεού. Αυτή η μετάνοιά του τον δικαιώνει μπροστά στο Θεό. Γίνεται δεκτή η προσευχή του, σε αντίθεση με τον υποκριτή Φαρισαίο, ο οποίος όχι μόνο δεν έγινε δεκτή η προσευχή του, αλλά σώρευσε στον εαυτό του περισσότερο κρίμα, εξαιτίας της εγωπάθειάς του.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας όρισαν να είναι αφιερωμένη η πρώτη Κυριακή του Τριωδίου στη διδακτική αυτή παραβολή του Κυρίου για να συνειδητοποιήσουν οι πιστοί πως η υπερηφάνεια είναι η αγιάτρευτη ρίζα του κακού στον άνθρωπο, η οποία τον κρατά μακριά από την αγιαστική χάρη του Θεού και πως η ταπείνωση είναι το σωτήριο αντίδοτο της καταστροφικής πορείας, που οδηγεί τον άνθρωπο η εγωπάθεια.

Λειτουργικά κείμενα

Κοντάκιον

Ἦχος γ'. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Στεναγμούς προσοίσωμεν, τελωνικούς τῷ Κυρίῳ, καὶ αὐτῷ προσπέσωμεν, ἁμαρτωλοὶ ὡς Δεσπότη· θέλει γὰρ τὴν σωτηρίαν πάντων ἀνθρώπων, ἄφεσιν παρέχει πᾶσι μετανοοῦσι· δι' ἡμᾶς γὰρ ἐσαρκώθη Θεὸς ὑπάρχων Πατρὶ συνάναρχος.

Ἄτερον Κοντάκιον

Ἦχος δ'.

Φαρισαίου φύγωμεν ὑψηγορίαν, καὶ Τελώνου μάθωμεν, τὸ ταπεινὸν ἐν στεναγμοῖς, πρὸς τὸν Σωτῆρα κραυγάζοντες· Ἰλαθι μόνε ἡμῖν εὐδιάλλακτε.

Ὁ Οἶκος

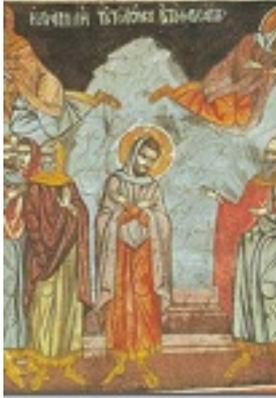
Ἐαυτοὺς ἀδελφοὶ ἅπαντες ταπεινώσωμεν, στεναγμοῖς καὶ ὄδυρμοῖς τύψωμεν τὴν συνείδησιν, ἵνα ἐν τῇ κρίσει τότε τῇ αἰωνίᾳ, ἐκεῖ ὀφθῶμεν πιστοὶ ἀνεύθυνοι, τυχόντες ἀφέσεως· ἐκεῖ γὰρ ἐστὶν ὄντως ἡ ἄνεσις, ἣν ἰδεῖν ἡμᾶς νῦν ἱκετεύσωμεν, ἐκεῖ ὀδύνη ἀπέδρα λύπη καὶ οἱ ἐκ βάθους στεναγμοί, ἐν τῇ Ἐδέμ τῇ θαυμαστῇ, ἧς ὁ Χριστὸς δημιουργός, Θεὸς ὑπάρχων Πατρὶ συνάναρχος.

Κάθισμα

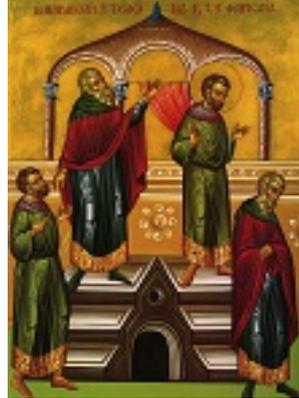
Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ταπείνωσις ὕψωσε, κατησχυμμένον κακοῖς, Τελώνην στυγνάσαντα, καὶ τό, Ἰλάσθητι, τῷ Κτίστη βοήσαντα· ἔπαρσις δὲ καθεῖλεν, ἀπὸ δικαιοσύνης, δειλαῖον Φαρισαῖον, μεγαλορρημονοῦντα· ζηλώσωμεν διὸ τὰ καλὰ, κακῶν ἀπεχόμενοι.

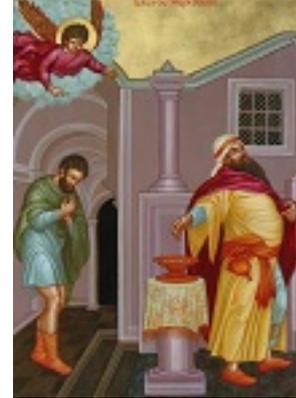
Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

Τελώνου και Φαρισαίου (Αρχή Τριωδίου)

Τελώνου και Φαρισαίου (Αρχή Τριωδίου)

Τελώνου και Φαρισαίου (Αρχή Τριωδίου)

Τελώνου και Φαρισαίου (Αρχή Τριωδίου) - Φώτης Κόντογλου

Σχετικές συνδέσεις

1. [Όσιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός](#)
2. [Όσιος Ρωμανός ο Μελωδός](#)

Παραπομπές

1. [ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ](#)
2. [Agia Meteora](#)
3. [ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ - ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΟ INTERNET](#)
4. [Ιερός Ενοριακός Ναός Αγίου Νικολάου του Νέου Θηβών](#)
5. www.synaxarion.gr